

УДК 327

Оксана Кухарук
Острог, Україна

ПРИКОРДОННИЙ КОНФЛІКТ ВЕНЕСУЕЛИ З ГАЙАНОЮ: МИНУЛЕ І СУЧАСНІСТЬ

У статті розглянуто проблеми територіального конфлікту між Венесуелою та Гайаною. Досліджено, що починаючи із XIX століття, Венесуела прагнула повернути незаконно забрану на користь Гайани територію Ессекібо. Проаналізовано позицію Гайани та Венесуели. Наголошено, що конфлікт близький до вирішення мирними способами.

Ключові слова: Латинська Америка, територіальний конфлікт між Венесуелою та Гайаною, геополітика, ООН.

Oksana Kukharuk
Ostroh, Ukraine

THE VENEZUELA-GUYANA BORDER DISPUTE: PAST AND PRESENT

The article considers problems of territorial dispute between Venezuela and Guyana. It was researched, that since the nineteenth century Venezuela has sought to return Guyana's territory called Essequibo, which was illegally taken in favor of Guyana. The positions of Guyana and Venezuela are analyzed. It is emphasised, that the conflict is close to its by peaceful means.

Key words: Latin America, border dispute between Venezuela and Guyana, geopolitics, UN.

Оксана Кухарук
Острог, Україна

ПОГРАНИЧНИЙ КОНФЛІКТ ВЕНЕСУЕЛИ С ГАЙАНОЮ: ПРОШЛОЕ И НАСТОЯЩЕЕ

В статье рассмотрено проблемы территориального конфликта между Венесуэлой и Гайаной. Исследовано, что начиная с XIX века, Венесуэла стремилась вернуть незаконно отобранную в пользу Гайаны территорию Эссекибо. Проанализировано позицию Гайаны и Венесуэлы. Подчеркнуто, что конфликт близок к решению мирными способами.

Ключевые слова: Латинская Америка, конфликт между Венесуэлой и Гайаной, геополитика, ООН.

З перших днів свого президентства Уго Чавес (ісп. «Hugo Chávez»), перебування на посаді – 1999-2013 рр.) погодився на історичне покликання Венесуели щодо країн Латинської Америки (далі – ЛА) та Карибського Басейну¹ (далі – КБ). Виходячи з цього, він приділяв значну увагу таким геополітично важливим регіональним напрямкам: Карибському басейну, Андам та Амазонці. Ці слова президента підтвердились тією роллю, яку Венесуела відіграла спочатку у своїх відносинах з Андським Співтовариством націй (ісп. «Comunidad Andina de Naciones») та з Колумбією.

Незважаючи на тісну співпрацю з країнами регіону, Венесуела досі намагається вирішити суперечки територіального характеру з деякими латиноамериканськими державами. Ці суперечки мають давню історію і тривають до сьогодні. Зокрема, невирішеною залишається доля території Ессекібо (ісп. «Esequibo»), провінції Гайани².

Західна Гайана була відкрита і досліджена іспанцями, а потім увійшла до складу так званої Великої Колумбії (тоді вона включала в себе сучасну територію Венесуели, Еквадору, Колумбії та Панами, також частину територій Бразилії, Перу та Нікарагуа), хоча іспаномовне населення тут ще не встигло сформуватись. Британія вдало скористалась внутрішньою нестабільністю нових незалежних держав ЛА і у 1831 році зайняла периферійні землі колишньої Великої Колумбії, які склали до 70% території сучасної Гайани (решту 30% території у 1803 році було забрано у Голландії)³.

Саме тому у кінці XIX століття виникла тривала суперечка незалежної Венесуели спочатку із Британською імперією, коли у 1895 р. розпочалась Венесуельська криза, а потім і з незалежною Гайаною. Венесуела оголосила про свої претензії на територію Британської Гвіани (сьогодні Гайана) західніше від річки Ессекібо (ця територія має площу 159,500 тис. км. кв.) після того, як там були знайдені поклади золота і діамантів. Слід зазначити, що ця

¹ Внешняя политика Уго Чавеса [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://newdemocracy.org.ua/statti/oscar_zovnpolit.html. – Заглавление с экрана.

² Мартынов Б. Реликтовые и потенциальные конфликты в Латинской Америке [Текст] / Б. Мартынов // Международные процессы: российский журнал теории международных отношений / гл. ред. А. Байков – М.: Научно-образовательным форумом по международным отношениям, 2006. – № 2 (11). – С. 48.

³ Problema limitrofe con el territorio de la Guayana Esequiba [Recurso electrónico]. – Modo de acceso: http://www.efe_meridesvenezolanas.com/html/limitrofe254.html. – Pantalla de título.

спірна частина Гайани багата також на ліси, водні та мінеральні ресурси⁴.

Із 1962 р., за чотири роки до отримання Гайаною незалежності від Британії, Венесуела знову почала вимагати ті ж території на захід від річки Ессекібо, що складає три четвертих всієї території Гайани, а також у тому ж році Венесуела задекларувала, що більше не буде дотримуватись арбітражного рішення від 1899 р.⁵, за яким вона віддала багату на мінерали територію в басейні річки Оріноко для Гайани⁶. Щоб вирішити це питання у 1966 р. розпочала свою роботу Комісія з питань кордонів⁷, яка складалась з представників Гайани, Венесуели та Великобританії. Однак згоди між усіма її учасниками досягнуто не було. Щоб протистояти Гайані, Венесуела застосувала право вето на прохання цієї країни стати членом Організації Американських Держав (далі – ОАД) у 1967 р.

На спільній зустрічі у Женеві у 1966 р. Великобританія та Венесуела погодились отримати рекомендації від представника Генерального секретаря ООН про шляхи врегулювання суперечки мирним шляхом. Завдяки Женевській угоді, яку було підписано у 1966 р., Гайана ставала правонаступницею Британської імперії у питанні вирішенні своїх територіальних суперечок. Відповідно до угоди створювалась комісія (вона складалась із 2 гайанійців та 2 венесуельців), яка повинна була провести кордон між державами. Стаття 5 цього документу зобов'язувала сторони спільно вирішувати питання про господарську діяльність у районі Ессекібо. Проте комісія не змогла досягти успішного результату у своїй діяльності. Саме тому, дипломатичні контакти продовжувались вже між представниками обох країн, а з 1983 р. це питання було передано на розгляд Генерального секретаря ООН.

У своєму повідомленні про визнання незалежності Гайани у 1966 р., Венесуела заявила про те, що визнає територію нової держави, яка розташована на схід від правого берега річки Ессе-

⁴ Tensions rising in Venezuela-Guyana territorial dispute [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.latinamericanstudies.org/venezuela/dispute.html>. – Title from the screen.

⁵ Мартынов Б. Указ. соч. – С. 52.

⁶ Розенталь Д. Территориальный спор Венесуэлы с Гайаной: эволюция подходов боливариЙцев [Текст] / Д. Розенталь // Латинская Америка: ежемесячный научный и общественно-политический журнал РАН / гл. ред. В. Травкин. – М.: Академиздатцентр «Наука», 2011. – № 10. – С. 56.

⁷ Problema limitrofe...

кібо й знову підтверджує перед новою державою й міжнародною спільнотою, що вона залишає за собою право на територіальний суверенітет над всією зоною, яка знаходиться на західному березі вищезгаданої річки⁸. Таким чином, гайанська частина Ессекібо умовно стала поділена на сході через новостворену державу Гайана по середині річки, починаючи від самого верхів'я річки й до гирла в Атлантичному океані.

У 1969 р. Венесуела здійснила невдалу спробу повстання в Рапануні на спірній території. Рапануні – регіон на південному заході Гайани, вздовж венесуельського кордону, на території якого білі поселенці й американські індіанці за допомогою бойовиків повстали проти центрального уряду⁹. Декілька поліцейських в цьому районі було вбито, а представники повстанців оголосили цей район незалежним і попросили венесуельської допомоги. Але через декілька днів із столиці Джорджтаун прибули війська й придушили повстання. Ці події засвідчили про зростання напруженості всередині самої країни, а також те, що американські індіанці відіграють «маргінальну роль у політичному і суспільному житті держави». Своєю чергою, уряд Венесуели визнав, що деякі із бойовиків пройшли підготовку у них і що офіційний Каракас й надалі буде надавати притулок повстанцям із Гайани. Офіційний Джорджтаун подав до ООН ноту протесту щодо дій Венесуели. Після цих подій Венесуела опинилась у дипломатичній ізоляції, будучи неспроможною навіть заручитись підтримкою своїх сусідів у ЛА.

Вже у 1970 р. офіційний Каракас під дипломатичним тиском погодився на укладення 12-річного мораторію щодо суперечки – Протокол «Port-of-Spain», який підписали венесуельський президент Рафаель Кальдера (ісп. «Rafael Caldera», перебування на посаді – 1969-1974 рр. та 1994-1999 рр.) і гайанський прем'єр-міністр Форбс Бурнам (англ. «Forbes Burnham», перебування на посаді – 1966-1980 рр.)¹⁰. Згідно мораторію мала відбутись рекультивация гайанської території Ессекібо. Договір міг автоматично пролонгуватись, якщо жодна зі сторін не заявляла про свої наміри переглядати його положення. Таким чином, питання вирішення суперечки затягнулось принаймні на 12 років.

⁸ Розенталь Д. Указ. соч. – С. 56.

⁹ Там само. – С. 60.

¹⁰ Problema limitrofe...

У 1981 р. Венесуела відмовилась поновлювати цей протокол й чергові претензії знову висловлювались усіма президентами Венесуели, в тому числі й Уго Чавесом. Формально це означало, що пункти Женевської конвенції були знову повністю прийняті. Уряд Гайани звинувачував Венесуелу у зосередженні військ у районі спільного кордону з метою вторгнення в країну. Уряд Венесуели спростував це звинувачення, заявивши, що її війська брали участь у регулярних військових навчаннях.

У 1977 р. Державна планова комісія Гайани розробила план економічного розвитку на період 1978 – 1981 рр., за яким спробувала втілити в життя проект з побудови гідроелектростанції на річці Мазаруні в регіоні Ессекібо. Венесуелі було запропоновано купувати частину виробленої енергії і у 1976 р. венесуельський уряд заявив про свою готовність приєднатись до цього проекту в тій чи іншій формі. Однак існувала думка про те, що не можна остаточно врегулювати територіальний конфлікт шляхом поступки частини Ессекібо для Венесуели. Попереднє твердження було відхилено у Гайані, тому венесуельський уряд переглянув свою участь у проекті й заявив, що для нього участь у проекті є не вигідною з огляду на економічні (занадто дорого і непрактично) й політичні причини (внутрішня опозиція, яка могла б стати перешкодою для Каракасу в поверненні Ессекібо). У 1979 р. Венесуела відмовилась брати участь у вищезгаданому проекті.

Вторгнення Аргентини у Фолклендські острови у 1983 році та вторгнення США в Гренаду були піддані критиці з боку Гайани, яка боялась, що це послужить прикладом для Венесуели, яка спробує вирішити свої територіальні питання засобами сили. На щастя для Гайани, застосування сили з боку Венесуели у той період не відбулось.

У 1980-х роках ситуація дещо змінилась: офіційний Каракас вважав, що європейці провели кордон між державами із врахуванням інтересів Гайани¹¹. Після закінчення терміну дії Протоколу «Port-of-Spain», Венесуела запропонувала Гайані провести прямі переговори. Офіційний Джорджтаун не погодився і висловив бажання звернутись у Міжнародний суд, щоб вирішити суперечку. Врешті-решт, обидві сторони домовились звернутись до Генерального секретаря ООН. У зв'язку з цим у 1983 р. це питання було передано на розгляд в ООН, представник якої, Олівер Джекман (анг.

¹¹ Розенталь Д. Указ. соч. – С. 61.

«Oliver Jackman»), заявив, що спробував вирішити конфлікт, закликавши обидві сторони «знизити напруженість полеміки», бо «посилення напруженості останнім часом дає підґрунтя для тривоги»¹².

Паралельно до Женевського процесу, у 1984 р. Венесуела спробувала використати таємну дипломатію, призначивши спеціального посланника, щоб безпосередньо поспілкуватись із міністром закордонних справ Гайани. Інформація про це потрапила у ЗМІ та викликала справжню хвилю критики як з боку Гайани, так і серед прихильників венесуельської опозиції. Тим не менше, із зміною урядів в обох країнах відносини між обома суперниками ненадовго покращились, оскільки у 1990 р. Венесуела стала спонсором членського внеску Гайани, щоб остання змогла стати повноправним членом ОАД.

У 1989 р. ООН направила свого посередника місії добрих послуг для того, щоб допомогти Венесуелі та Гайані знову спробувати вирішити давню суперечку. Таким чином, у 1990 р. ООН призначила Алістера Макінтайра (англ. «Alister McIntyre») в якості глави місії добрих послуг у цьому регіоні з метою залучення урядів обох країн для прийняття спільного конструктивного рішення. Отже, А. Макінтайр досяг значних успіхів у 1993 р., коли президент Гайани Чедді Джаган (англ. «Cheddi Jagan», перебування на посаді – 1992-1997 рр.) відвідав Венесуелу. Після цього візиту А. Макінтайр провів зустріч з міністрами закордонних справ обох держав для обговорення суперечки й надав свої пропозиції щодо врегулювання територіального конфлікту. А. Макінтайр повідомив, що країни схильні до мирного врегулювання конфлікту і немає побоювань щодо можливості використання військової сили¹³, а також запропонував варіанти вирішення суперечки.

У 1990 р. пролунала перша пропозиція з боку представника ООН у зв'язку з тим, що Венесуела діяла досить жорстко і намагалась приймати рішення за обидві сторони, то останній він порекомендував використовувати більш гнучкі механізми прийняття рішень. У тому ж році було запропоновано другу пропозицію. У ній йшлося про використання таємної дипломатії й, зокрема, спецагентів у якості посередників. Подальший прогрес було досягну-

¹² Tensions rising...

¹³ A documentary history of the Guyana-Venezuela border issue [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.guyana.org/features/trail_diplomacy_pt9.html#chap56. – Title from the screen.

то у 1996 р., коли міністр закордонних справ Венесуели відвідав Гайану. Тоді було обговорено можливе співробітництво у спірному регіоні. Проте ні перша, ні друга пропозиції не стали ефективними. З тих пір зустрічі між сторонами щодо врегулювання конфлікту продовжувались на постійній основі, але, час від часу, суперечка все ж мала тенденцію до стагнації. Після низки нових інцидентів на кордоні обидві сторони підписали у 1997 р. угоду про створення двосторонньої комісії, за допомогою якої сторони систематично зондували можливості для співробітництва у різних сферах, не дивлячись на те, що прикордонна суперечка залишилась невирішеною.

У 1998 р. розпочались публічні дебати у Гайані щодо пропозиції підписати договір про охорону навколишнього середовища з Венесуелою. Тоді гайанський уряд розцінив зацікавленість Венесуели у договорі як спробу контролю над розвитком регіону Ессекібо. Обидві сторони все ж не змогли зійтись на спільному рішенні щодо ресурсного розвитку спірної території. Крім того, напруженість у відносинах зросла, коли Венесуела у тому ж році тимчасово направила свої війська в Ессекібо, пояснивши, що це звичайна антинаркотична операція у цьому регіоні. Окремі верстви населення у Гайані виступають категорично проти будь-яких зусиль з досягнення компромісу щодо співпраці в регіоні, бо сприймають це як пряму публічну образу проти їхнього суверенітету.

У 1999 р. відбулось загострення конфлікту через трагічну дату для Венесуели – століття з часу незаконного акту вилучення, на думку офіційного Каракасу, цієї території з володіння Венесуели. У зв'язку із цією подією президент У. Чавес заявив, що рішення Паризького арбітражу є помилковим й таким, що немає сили. Боліварська республіка в черговий раз поновила свої претензії на цей регіон¹⁴. При цьому глава держави зазначив, що не має наміру застосовувати воєнну силу для вирішення суперечки. Крім цього, приводом до двосторонніх політичних демаршів стала тривала незаконна, на думку Венесуели, господарська діяльність гайанійців на спірній території.

До того ж загострення ситуації відбулось також і у зв'язку із передачею Гайаною в концесії нафтовим корпораціям «Century GY» та «Еххон»¹⁵ трьох районів морського шельфу, один з яких, на

¹⁴ Tensions rising...

¹⁵ Denny P. Guyana counters Caracas investment interference, UN Good Officer

думку венесуельської сторони, не тільки включає спірний район Ессекібо¹⁶, але й частково лежить в межах національних кордонів Венесуели. Вказана акваторія є продовженням дельти річки Амакуро (між географічними точками Пунта Арагуапіче (ісп. «Punta Araguapiche») та Пунта де плайя (ісп. «Punta de Playa»)) й аж до її виходу у відкритий океан.

У 1999 р. керівник венесуельського МЗС Хосе Ранхель (ісп. «José Rangel») звернувся з листом до керівника місії добрих послуг А. Макінтайра. Хосе Ранхель наполягав на тому, щоб офіційний Джорджтаун відкликав свою концесію як таку, що суперечить нормам міжнародного права і Женевській угоді¹⁷. Паралельно Х. Ранхель звернувся до міністра енергетики та гірничорудної промисловості Рафаеля Родрігеса (ісп. «Rafael Rodriguez») з проханням підняти це питання серед вищого керівництва компаній «Century GY», «Еххон». Враховуючи це, одна з компаній заявила про згоду на перегляд домовленостей з гайанським урядом. Водночас із цим, за вказівкою У. Чавеса, Міністерство оборони Венесуели приступило до реалізації заходів із забезпечення суверенітету та юрисдикції країни над акваторією від дельти р. Амакуро до її виходу у відкритий океан.

Ситуація все ж докорінно не змінилась навіть після активної роботи двосторонньої комісії від ООН. Зокрема, О. Джекман, представник ООН, повідомив, що негативний вплив на конфлікт здійснила американська компанія «Beal Aerospace Technologies». У 2000 р. Гайана підписала з цією техаською компанією договір вартістю 100 млн. дол. США про будівництво площадки для космічних запусків в регіоні Ессекібо площею 197 тис. км. кв. Саме тому у тому ж році МЗС Венесуели направило ноту протесту Гайані, прокваліфікувавши цей крок гайанського уряду як «недружній, такий що ускладнює досягнення позитивного рішення щодо територіальної суперечки між двома державами»¹⁸. Адміністрація У. Чавеса заявила, що ці площадки американці можуть викорис-

invited for visit [Text] / P. Denny // «Stabroek News»: daily newspaper / chief editor Anand Persaud. – Georgetown: Guyana Publications Incorporated, 2000. – № 210. – 29 July. – P. 3.

¹⁶ Guyana mantiene politica provocadora [Recurso electrónico]. – Modo de acceso: http://www.padigital.com.periodoco_buscador/resultado.php?story_id=276237&texto=esequibo. – Pantalla de título.

¹⁷ Tensions rising...

¹⁸ Розенталь Д. Указ. соч. – С. 64.

тати у воєнних цілях, а збройні сили США, напевно, будуть нести там функцію охорони, й тому проект слід зупинити. Офіційний Вашингтон заперечив таку воєнну складову проекту. У зв'язку з цією ситуацією, представник ООН здійснив візити до обох країн, щоб розвіяти напругу, яка була роздута риторикою обох сторін. Зрештою, компанія «Beal Aerospace Technologies» в кінці 2000 р. відмовилась продовжувати проект та заявила про банкрутство, а також про жорстку конкуренцію з боку Національного комітету з астронавтики і досліджень космічного простору США та труднощі пов'язані із отриманням субсидії від американського уряду й отриманням екологічних дозволів.

Іншим джерелом напруги стала Енергетична угода Каракасу, укладена у 2000 р. Завдяки цій угоді Венесуела змогла пом'якшити наслідки росту цін на нафту для країн КБ. Згідно з висловлюванням венесуельського міністра закордонних справ, Гайана повинна бути виключена з Енергетичної угоди. Це, своєю чергою, викликало негативну реакцію з боку офіційного Джорджтауна, тому через певний час це положення було скасовано. Гайана була занепокоєна тим, що Венесуела використовувала це як інструмент тиску й попросила підтримку від потенційних бенефіціарів угоди у Карібському морі.

У першій декаді ХХІ ст. Венесуела мала нестабільну внутрішньополітичну ситуацію, що було пов'язано із розчаруванням від президентства У. Чавеса, який не зміг сприяти економічному росту держави. Тому, без сумнівів, венесуельський уряд намагався підтримувати спір з Гайаною, щоб відволікти суспільну увагу від внутрішньодержавних негараздів. Незважаючи на це, у 2004 р. в ході візиту в офіційний Джорджтаун У. Чавес заявив про готовність безперебійно постачати Гайану нафтою, а також він підкреслив, що не має жодних заперечень проти планів економічного розвитку Ессекібо¹⁹.

У 2006 р. конфлікт надалі залишався в стані напруги, проте вже наприкінці 2007 р. обидві сторони домовились про вжиття заходів щодо запобігання воєнних дій на території Гайани, після повідомлення про те, що 36 венесуельських солдат у листопаді того ж року вторглися на гайанську територію й знищили два золотовидобувні родовища. Цей крок був покликаний полегшити напруження між країнами. Уряд У. Чавеса раніше навіть спробував

¹⁹ Мартынов Б. Указ. соч. – С. 52.

врегулювати територіальний конфлікт поставками субсидійованої нафти загальною кількістю 16 тис. барелів. «Ми домовились створити декілька механізмів, які вирішили б не тільки це питання, але й запобігли виникненню подібних випадків», – заявив гайанський міністр закордонних справ Руді Інсаналлі (англ. «Rudy Insanally») після зустрічі з венесуельськими чиновниками.

У 2009 р. міністр закордонних справ Гайани Каролін Родрігес-Біркет (англ. «Carolyn Rodrigues-Birkett») здійснила одноденний офіційний візит до Венесуели. Разом зі своїм венесуельським колегою, Ніколасом Мадуро (ісп. «Nicolás Maduro»), обговорила широке коло питань, які становили взаємний інтерес для обох держав, а саме: про відновлення роботи Генерального секретаря ООН щодо надання допомоги для вирішення територіального конфлікту; будівництво притулку для бездомних у Гайані; допомога у сфері нетрадиційного сільського господарства і молочної галузі; поглиблення гирла річки Магайка й Абері; пропозицію будівництва дороги та співпрацю в рамках двосторонньої комісії на найвищому рівні. Крім того, сторони обговорили пропозицію Венесуели щодо будівництва газопроводу, який має проходити через Венесуелу, Гайану і Суринам. Усе це засвідчило про позитивний поступ у двосторонніх відносинах між двома державами.

У 2009 р. відбулася зустріч міністрів закордонних справ обох держав та Генерального секретаря ООН Пан Гі Муна (англ. «Ban Ki-moon»), на якій сторони офіційно заявили про підписання документу про призначення Нормана Гервіна (англ. «Norman Girvan») в якості керівника місії добрих послуг й підписали цей документ про призначення Н. Гервіна у 2010 р. Обидві сторони сподівалися, що новопризначений чиновник зможе докласти максимум зусиль, щоб вирішити конфлікт, а не просто керувати проблемою.

Нові проблеми створив давній територіальний конфлікт у 2011 р. Зокрема, причиною цього стало звернення Гайани в ООН з проханням змінити кордони континентального шельфу (до якого належить територія Ессекібо) й таким чином збільшити вільну економічну зону від 200 до 300 км., попередньо не повідомивши про це Венесуелу. Венесуельська опозиція вкрай негативно розцінила цей акт й за словами Роя Чадертон (ісп. «Roy Chaderton»), представника Венесуели при ОАД, опозиція хотіла б, щоб територіальна суперечка вилилась у справжню війну, яка б стала приводом для інтервенції США за підтримки НАТО.

Венесуела, своєю чергою, розцінила цю ситуацію як надзвичайну, відреагувавши на неї в рамках міжнародного права й здійснила заходи, необхідні для захисту своїх прав щодо власних морських кордонів. Уряд Венесуели заявив, що цей позов не є вирішенням питання про морські кордони між Венесуелою та Гайаною і висловив свою стурбованість тим, що уряд Гайани не проінформував його про свої дії, не дивлячись на налагодженні механізми зв'язку, наприклад через інститут посередництва Генерального Секретаря ООН або ж за посередництва постійного двостороннього діалогу, який влада обох країн постійно підтримує на високому рівні.

Крім того, офіційний Каракас заявив, що має намір рішуче відстоювати свої «життєві інтереси» у територіальній суперечці з Гайаною, зберігаючи при цьому конструктивні та дружні відносини. Оскільки уряд У. Чавеса проводить зовнішню політику, яка базується на «священних» інтересах Вітчизни й одночасно на укріпленні дружби і солідарності із народами ЛА та КБ, особливо із Гайаною²⁰, то венесуельська влада намагатиметься вирішувати усі проблеми в рамках закону. Саме тому уряд Венесуели і Гайани домовились вирішувати спірні питання на найвищому рівні. У. Чавес також заявив, що недопустимим є намагання «окремих кіл» двох країн створювати внутрішні конфлікти, використовуючи в якості приводу тему спірних територій.

У Боліварській республіці одним із аргументів про «необхідність повернення» Ессекібо є геостратегічний: у територіальних водах цього регіону буде атлантичний фасад Венесуели, один гарантований вихід до океану. Іншою важливою причиною є негативний вплив на навколишнє середовище, який здійснюють гайанійські підприємства поблизу венесуельського кордону. Наприклад, там були неодноразові скарги про високий рівень забруднення, яке переноситься водами річки, яка витікає з регіону Ессекібо.

Сьогодні Венесуела називає цей регіон «Меліораційна зона» й з 1970 р. на венесуельських топографічних мапах країни вся площа від східного берега Ессекібо, включно із островами на річці, позначена як венесуельська або позначена пунктирними лініями. Це свідчить про те, що Венесуела відкрито заявляє про свої територіальні претензії, які Гайана, своєю чергою, ігнорує.

Отже, територіальний конфлікт між Венесуелою та Гайаною має давню історію. Венесуела претендує на багатий мінеральни-

²⁰ A documentary history...

ми ресурсами регіон Ессекібо. Спостерігається відхід від політики конфронтації в бік прагматичних відносин офіційного Каракасу із Джорджтауном, що, по суті, означає часткове вирішення конфлікту на певний термін.

Підсумовуючи вищесказане, можна відзначити, що реальний вплив конфлікту на повсякденне життя більшості венесуельців може бути незначним. Хоча, безсумнівно, Боліварська республіка може скористатись додатковим джерелом доходу, якщо отримає багатий на ресурси регіон Ессекібо. З іншого боку, конфлікт є і значною проблемою через те, що Венесуела твердо впевнена, що велика несправедливість була здійснена щодо неї і має, так чи інакше, бути відновленою. Для гайанійців територіальне питання є рівносильним питанню справедливості, але й також безпеки (від незаконної агресії зі сторони сильного сусіда), яка вкрай необхідна для економічного росту. До того ж вплив прикордонних конфліктів з Венесуелою ставить Гайану у складну ситуацію в економічному плані. Загроза воєнних чи інших дій у відповідь з боку венесуельської держави, може заважати притоку іноземних інвестицій на територію Ессекібо, що створює перешкоди порівняно бідним гайанійцям розвивати багаті природні ресурси країни. Лише декілька міжнародних інвесторів готові ризикнути співпрацювати з Гайаною в таких умовах. Більше того, факт венесуельської вимоги впливає на значну територію країни, що розглядається як загроза національним інтересам. Та й не дивним є те, що необхідність збереження територіальної цілісності будь-якою ціною є першочерговим завданням, але, в той же час, уряд Гайани чітко усвідомлює, що слід обмежуватись тільки мирними засобами захисту через незначний власний військовий потенціал й дисбаланс влади.

У цій ситуації вартими уваги були б три сценарії вирішення конфлікту.

За першим сценарієм ситуація лишається незмінною – уникнення військового втручання, й, як наслідок, конфлікт – невирішений і перебуває у латентній фазі, що тримає в постійному стані напруження обидві сторони.

Другий сценарій, за яким Гайана залишається слабкою і розділеною (або ж захоче в односторонньому порядку експлуатувати територію Ессекібо), то Венесуела здійснює воєнні дії проти першої. У наведеній ситуації, якщо надалі погіршуватиметься внутрішня нестабільність у Венесуелі, то такий воєнний акт вене-

суельський уряд може використати на свою користь, об'єднавши країну на основі існування спільного ворога.

Третій сценарій – мирне врегулювання. Це найоптимальніший для обох конфліктантів. Обидві країни мають стимул його досягти для того, щоб це допомогло стабілізувати регіон такою мірою, що обидві сторони зможуть використовувати природні ресурси спірної території на взаємовигідних умовах.

Подані вище сценарії розв'язання конфлікту між Венесуелою і Гайаною можна використати, наприклад, для подання ймовірних варіантів розв'язання інших територіальних конфліктів. Крім того, ця стаття – одна із спроб дослідити сучасний конфлікт, який має дуже давню історію.

Список використаних джерел та літератури:

1. Внешняя политика Уго Чавеса [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://newdemocracy.org.ua/statti/oscarzovnpolit.html>. – Заглавление с экрана.

2. Мартынов Б. Реликтовые и потенциальные конфликты в Латинской Америке [Текст] / Б. Мартынов // Международные процессы: российский журнал теории международных отношений / гл. ред. А. Байков – М.: Научно-образовательным форумом по международным отношениям, 2006. – № 2 (11). – С. 48-58.

3. Розенталь Д. Территориальный спор Венесуэлы с Гайаной: эволюция подходов боливарийцев [Текст] / Д. Розенталь // Латинская Америка: ежемесячный научный и общественно-политический журнал РАН / гл. ред. В. Травкин. – М.: Академиздатцентр «Наука», 2011. – № 10. – С. 55-65.

4. Denny P. Guyana counters Caracas investment interference, UN Good Officer invited for visit [Text] / P. Denny // «Stabroek News»: daily newspaper / chief editor Anand Persaud. – Georgetown: Guyana Publications Incorporated, 2000. – № 210. – 29 July. – P. 3.

5. A documentary history of the Guyana-Venezuela border issue [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.guyana.org/features/trail_diplomacy_pt9.html#chap56. – Title from the screen.

6. Guyana mantiene política provocadora [Recurso electrónico]. – Modo de acceso: http://www.padigital.com.pa/periodico/buscador/resultado.php?story_id=276237&texto=esequibo. – Pantalla de título.

7. Problema limítrofe con el territorio de la Guayana Esequiba [Recurso electrónico]. – Modo de acceso: <http://www.efemeridesvenezolanas.com/html/limitrofe254.html>. – Pantalla de título.

8. Tensions rising in Venezuela-Guyana territorial dispute [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.latinamericanstudies.org/venezuela/dispute.html>. – Title from the screen.